

Nekrologi

LIDIJA ANDOLŠEK-JERAS

30. 7. 1929–18. 12. 2003

IZ SLOVESA OB GROBU

Jože Trontelj

Draga Lidija, draga prijateljica. Zadnje slovo je najtežje slovo. Kolikor močnejša in tesnejša je bila vez, toliko večja in globlja je rana, ko se pretrga.

Pred nekaj tedni, ko si bila še polna življenja in kljub znamenjem ponovitve bolezni tudi vedra in polna načrtov, si mi nekako mimogrede rekla: »Veš, ob mojem grobu pa želim, da govoriš ti.« Pretresen sem spoznal: tvoj notranji glas ti je povedal, da je konec bližji, kot sta napovedovala medicina in tvoje tedaj še dobro počutje.

Novica o tvoji smrti me je zatekla v tujini. Še na večer pred tvojim nepričakovanim slovesom sem te hotel povprašati, kako prenašaš zahtevno zdravljenje. Kot navadno sem pričakoval pogumen in optimističen odgovor. Tvoj telefon pa je ostal nem. Bojazni, da se dogaja nekaj hudega, nisem mogel pomiriti.

In danes izpolnjujem tvojo zadnjo željo. Kako naj to storim, da bo dostojno tvojemu spomину? Res, v marsičem sva si bila blizu. Najini pogovori, če bi jih kdo poslušal, so bili le na prvi vtis bežna izmenjava pogledov. Pogosto so bili posvet v žlahtnem pomenu besede. O stvareh, ki v življenju največ štejejo, pa nisva govorila. Tu sva brez besed vedela, da čutiva enako. Vseeno pa se sprašujem: Kaj si želela, da povem ob zadnjem slovesu?

Gotovo ne tistega, kar je o tebi že napisano v biografskih zbornikih, enciklopedijah, letopisih, kar vedo vsi, ki poznajo in cenijo tvoje velikansko delo. Nič podrobnosti o uspehih, ki si jih dosegala kot zdravnica, profesorica in znanstvenica. Nič o spisku blizu 350 objav, med katerimi so mnoge zbudile pozornost svetovne javnosti. Niti o nagradah, kot je Zoisova za življenjsko delo v znanosti, odlikovanjih, kot sta red dela z zlatim vencem in srebrni znak svobode, ali o drugih visokih priznanjih, kot sta naslova višje svetnice in ambasadorke Republike Slovenije v znanosti. Ali o uglednih priznanjih iz tujine, kot so »Humanist leta« sosednje države in izvolitev za častno članico v britanskem in v ameriškem združenju ginekologov in porodničarjev.

Gotovo tudi ne bi želela, da se pomudim ob dolgem seznamu dolžnosti, ki si jih prevzela in opravljala z izjemno odgovornostjo: direktorica Inštituta za načrtovanje družine, direktorica Centra Svetovne zdravstvene organizacije za klinične raziskave reprodukcije človeka, direktorica Ginekološke klini-

ke, prodekanica in dekanica ljubljanske Medicinske fakultete, tajnica Razreda za medicinske vede Slovenske akademije znanosti in umetnosti, glavna tajnica Akademije, dolgoletna predsednica Znanstvenoraziskovalnega sveta za medicino. Samo eno podrobnost o tem zadnjem: v času tvojega mandata smo sprejeli pravila, ki so pomagala razviti raziskovanje in strokovno odličnost v nekaterih dotlej zapostavljenih medicinskih panogah.

Gotovo pa bi ti bilo prav, da spomnim, čemu si posvetila svojo briljantno poklicno kariero: uravnavanju rodnosti in varstvu rodnostnega zdravja žensk. In na to, da si s svojimi dognanji, ki so bila vpeljana v praktično strokovno delo, pomembno prispevala k izboljšanju tega varstva, ne samo pri nas, ampak tudi v svetu.

Vem, da je bilo v tvojih očeh več kot le omembe vredno tudi tvoje delo v etični komisiji ugledne in vplivne Mednarodne federacije za ginekologijo in porodništvo, o tem sva večkrat govorila. V tvoji stroki so etični problemi še večji in občutljivejši kot drugod v medicini: razpravljala sva o vprašanih, ki jih odpirajo oplojevanje z biomedicinsko pomočjo, predrojstna in predvsaditvena diagnostika, izbira spola otrok, sterilizacija. Še največ pa sva govorila o umetni prekinitvi nosečnosti. Poklicno delo na tvojem področju je pogosto povezano z moralnimi zagatami, iz katerih ni izhoda, ki bi ga čuteč zdravnik izbral z lahkim srcem. Razumel sem težke moralne dileme tvojih predhodnikov, profesorja Lunačka in akademika Franca Novaka. Slutim, kakšno velikansko breme je pomenilo prevzeti soodgovornost za osnovno opredelitev družbe in zakonodaje. To breme je še leta pozneje z veliko težo legalo tudi nate. A vodilo je bilo – tako tebi kot tvojima predhodnikoma, izbrati najmanjše zlo – in storiti vse, da se še zmanjša. Tudi v tem se moramo pokloniti tvojemu humanizmu in modrosti. Še za dve stvari vem, da bi te razočaral, če jih danes ne bi omenil.

Prva je tvoje prizadevanje za uveljavitev pravičnih možnosti za oba spola. Ženske so tudi v najbolj demokratičnih družbah sveta še vedno v mnogočem prikrajšane. Nisi se zavzemala za dajanje prednosti ženski pred moškim brez upravičenega vsebinskega razloga. A ko sta tekmeča za eno in isto stvar izenačena, naj le ima prednost ženska. To smo na tvoj predlog tankovestno uveljavili v komisiji za Zoisove nagrade v znanosti. Eden tvojih zadnjih projektov je bilo prav prizadevanje za izboljšanje razmer za ženske v znanosti.

Drugo pa je tvoje zavzemanje za pravico žensk do zdravega materinstva in varstva rodnostnega zdravja, pa za pravico otrok do zdravega otroštva. Ena tvojih velikih skrbí v zadnjih tednih življenja je bila, da načrtovana reforma slovenskega zdravstva ne bi prizadela že doseženega na teh treh področjih. Prav ta so bila najmočnejša stran slovenskega zdravstva v preteklih desetletjih, in prav tu bi z ne dovolj domišljenimi spremembami utegnili narediti težko popravljivo škodo, še toliko bolj tragično spričo upadajoče rodnosti v slovenskih družinah. Poskrbeli bomo, da se bo tvoja skrb primerno slišala.

Lidija, v času, ki ti ga je naklonila usoda, si opravila toliko, da bi bilo dovolj za več polno preživetih življenj. Kljub temu je današnje slovo prezgodnje. Mnogi bomo do konca pogrešali tvojo modro besedo. Obziren opomin, kadar bomo na tem, da zagrešimo napako. In predvsem, tvoje prijateljstvo.

Na pacientke, kolege in druge ljudi okrog sebe si vsakič znova naredila velik vtis s svojo neponarejeno dobrohotnostjo. S tankočutnim zaznavanjem dobrih in šibkih strani človeške narave si pomagala najti ravnotežje tudi med močnimi nasprotnimi interesi, čustvi in željami. Bila si izjemna svetovalka. Tvoja pregovorna intuicija, združena z veliko življenjsko izkušnostjo in modrostjo, ti je pomagala, da si v neštetih zapletenih primerih bistrovidno ocenila problem in znala pogledati tudi v prihodnost. Prizadetim si brez olepševanja prikazala realnosti položaja in prednosti racionalnih odločitev. Znala pa si

to storiti tako, da jih nisi ranila v njihovi občutljivosti. Bila si prav materinsko blaga do ljudi, ki so se znašli v stiski brez lastne krivde.

Spoštovana in draga učiteljica, sodelavka, prijateljica, odšla si. Za teboj pa ostaja velikansko in dragoceno delo. In ostaja zgled, ki vabi k posnemanju. Ne v podrobnostih. Gotovo pa v glavnih potezah: v ravnanju, ki ga odlikujejo brezhibno poštenje, odkritost, dobrohotnost, pravičnost. In pogum sprejeti odločitve in prevzeti odgovornost zanje.

Lidija, hvala ti.

Delo SZD

STROKOVNO SREČANJE IN KNJIGA: SODOBNI POGLEDI NA MOŽGANSKOŽILNE BOLEZNI

MARIBOR, OKTOBER 2003

Bogdan Leskovic

Združenje nevrologov Slovenskega zdravniškega društva, Oddelek za nevrološke bolezni Splošne bolnišnice Maribor in Center za možganskožilne bolezni KO za nevrologijo, SPS Nevrološka klinika Ljubljana so pripravili strokovno srečanje z mednarodno udeležbo ob 50. obletnici Oddelka za nevrološke bolezni SB Maribor v kongresnem centru Habakuk v Mariboru 10. in 11. oktobra 2003 z naslovom: Sodobni pogledi na možganskožilne bolezni. Za to priložnost je izšla knjiga s predavanji z istim naslovom, ki je bila na strokovnem srečanju slovesno predstavljena. Srečanje se je zaključilo z okroglo mizo, katere sklepi bodo objavljeni posebej. Generalni pokrovitelj srečanja je bil Sanofi-Synthelabo Lek.

Sodobni pogledi na možganskožilne bolezni. Urednika in avtorja: Erih Tetičkovič, Bojana Žvan. Več drugih avtorjev in soavtorjev. Likovna oprema: akad. slikar Rado Jerič. Oprema, oblikovanje in tehnična ureditev: Božidar Brinc. Založba: Obzorja, d.o.o., Maribor 2003. Tisk: MATISK, Maribor. 254 strani, številne slike, razpredelnice in grafikoni. Format 28,5 × 22,5 cm.

Uvodni prispevek – Knjigi na pot – je prispeval direktor SB Maribor prim. Gregor Pivec, dr. med., v katerem je podal razvojno bolnišnično pot te veje medicine v Mariboru. Začela se je v okviru internega oddelka kot njegova nevropsihiatrična smer. Leta 1953 se je slednja osamosvojila in leta 1972 tudi sama razdelila v dva oddelka. Odtlej je Oddelek za nevrološke bolezni SB Maribor samostojen in ima visoko organizirano enoto s hospitalno dejavnostjo, enoto za ambulantno dejavnost, enoto za nevrofiziološke dejavnosti in sodobno enoto za Dopplerjevo angiosonografijo. Doc. dr. Erih Tetičkovič, dr. med., in njegovi sodelavci pa ob rednem delu na oddelku razvijajo znanstvenoraziskovalno, publicistično in pedagoško dejavnost, ki jo poplemenitijo z bogato bero objav, med katerimi je tudi ta knjiga v počastitev 50. obletnice mariborske nevrologije. Sledi seznam 45 avtorjev in soavtorjev z njihovimi naslovi iz vrst zdravnikov, medicinskih sester, fizioterapevtov, dveh logopedov ter delovnega terapevta, kliničnega psihologa in elektrotehnikarja.

Predgovor sta napisala urednika in avtorja prim. doc. dr. Erih Tetičkovič, dr. med., in prim. doc. dr. Bojana Žvan, dr. med. Med drugim sta obudila spomin na leto 1999, ko je bilo v organizaciji nevrološkega oddelka v Mariboru prvo skupno srečanje slovenskih nevrologov o novostih v diagnostiki in zdravljenju možganskožilnih bolezni. Po 4 letih je že dozorel čas,

da se, glede na hiter napredek stroke, tak pregled obnovi. Pisca predgovora nato nadaljujeta: »Obravnava bolnika z možganskožilno boleznijo je multidisciplinarna. Bolezen poskušamo prikazati v luči sodobnih pogledov nanjo; od epidemioloških podatkov, ki govorijo o vsevišji prevalenci, kljub malo počasnejši rasti incidence, pa vse do današnjih možnosti rehabilitacije. Zagotovo bodo vzbudila strokovni nemir različna vprašanja, ki jih ponujata današnja diagnostika, še zlasti pa terapija, tako konzervativna kot kirurška. Sodobna obravnava bolnikov z možganskožilnimi boleznimi zahteva nove organizacijske prijeme – od obravnave v predbolnišničnem okolju do specializiranega hospitalnega centra. Po ustanovitvi Centra za možganskožilne bolezni KO za nevrologijo v Ljubljani je vse bolj jasna potreba po ustanovitvi kombiniranih enot za možgansko kap tudi drugod v Sloveniji. Ob letošnjem srečanju bo zagledala luč sveta knjiga z naslovom Sodobni pogledi na možganskožilne bolezni, ki je nastala s prispevki uglednih slovenskih strokovnjakov, ki se ukvarjajo z žilno problematiko. Prepričani smo, da bo v veliko strokovno pomoč ne le nevrologom, marveč tudi zdravnikom drugih področij, v veliki meri pa tudi zdravnikom splošne medicine. Upajmo, da bodo pri študiju možganskožilnih bolezni radi posegli po njej tudi študenti medicine.«

Sestavek »Iz recenzije« prof. dr. Antona Grada, dr. med., pa med drugim navaja: »Sodobni pogledi na možganskožilne bolezni je delo 34 uglednih slovenskih strokovnjakov, ki s svojimi prispevki predstavljajo najaktualnejša spoznanja na različnih področjih obravnave bolnika z možganskožilno boleznijo (MŽB). Vsebinsko je razdeljena na šest poglavij. V prvem poglavju se poleg najnovejših epidemioloških podatkov zanimiva predstavitev nevrožilne sklopitve, zaznavanje in spremljanje penumbre pri bolnikih z MŽB. Brez sodobne angiosonografije, računalniške tomografske angiografije pa tudi laboratorijskih preiskav si danes ne moremo predstavljati uspešne obravnave bolnikov z MŽB. O njih govori drugo poglavje. Preprečevanje MŽB ni le v rokah zdravnika splošne medicine, temveč tudi v domeni nevrologa. V tretjem poglavju, ki govori o preventivi MŽB, so poleg najnovejših ugotovitev o uspešnosti in izbiri antiagregacijske ter antikoagulantne zaščite bolnikov z MŽB prikazani pomen odkrivanja zgodnjih predkliničnih aterosklerotičnih sprememb na karotidih, preprečevanje ishemične možganske kapi pri bolnikih s karotidno boleznijo, vloga arterijske hipertenzije in statinov pri MŽB. Četrto poglavje, ki govori o sodobnem zdravljenju MŽB, bo gotovo sprožilo veliko strokovnega nemira in vprašanj, zlasti možnosti fibrinolitičnega zdravljenja ishemične možganske kapi. Veliko praktičnih nasvetov je moč najti v prispevkih o simptomatskem in psihiatričnem zdravljenju MŽB. O uspešnosti kirurškega zdravljenja MŽB govorijo prispevki o karotidni endarterektomiji in nevrokirurškem zdravljenju. Zelo zanimiva sta prispevka, ki govorita o interventni nevroradiologiji pri zdravljenju možganskih anevrizem in o vstavljanju žilnih opornic pri karotidni bolezni. Novi organizacijski prijemi, ki jih nalaga sodobna obravnava bolnikov z MŽB, so prezentirani v petem poglavju, predvsem pomen organiziranja enot za možgansko kap, pa tudi potrebe po spremembi v organizaciji predbolnišnične oskrbe. Zadnje, šesto poglavje je namenjeno kompleksni rehabilitaciji bolnikov z MŽB. Menim, da je predstavitev tega področja še kako pomembna, saj sta nega in rehabilitacija tisti dejavnosti, ki ju bolnik dobesedno najbolj občuti. Posebej bi izpostavil govorne motnje. Tisti, ki se ukvarjajo z bolniki z govornimi motnjami, to zelo dobro razumejo. Zelo sem vesel prispevkov o delovni terapiji in negi bolnika z MŽB. Pogrešam še prispevek o reintegraciji bolnikov po MŽB. Morda bo ta del prikazan v naslednji dopolnitvi knjige.«

Kazalo razčlenjuje vsebino knjige po poglavjih in avtorjih. Vsi sestavki imajo zaključek in navedeno literaturo. Knjigo zaključita seznam kratic in zahvala donatorjem, ki so finančno podprli izid knjige.

Knjigo sta urednika E. Tetičkovič in B. Žvan vzorno uredila in sodobno koncipirala. Je zelo pregledna in obogatena s številnimi slikami, razpredelnicami ter grafikoni. Pomeni bogat prispevek k razvoju slovenske nevrologije. S hvaležnostjo jo bodo sprejeli poleg nevrologov tudi drugi specialisti in specializanti, ki se pogosto srečujejo z žilno problematiko. Vsekakor pa predstavlja pomemben vir sodobnih informacij in napotkov za zdravnike splošne medicine. Tudi študenti medicine jo bodo radi vzeli v roke. Pripraviti in izdati knjigo s tako skrbno pripravljenimi prispevki ni lahko. Upam, da bosta avtorjem veselje in hvaležnost bralcev v zadovoljstvo in zahvalo, zaključiti svojo recenzijo A. Grad. Lepa oblika knjige, odličen tisk na umetniškem papirju ter še posebej barvne slike nevrološke angi-onografije so njena odlika tudi v tehničnem pogledu.

6. PINTARJEVI DNEVI – NOVEMBER 2003

SREČANJE ZGODOVINARJEV MEDICINE SLOVENIJE

DR. KAREL PETRIČ (1900–1944)
IN NJEGOV ČAS

POROČILO S SIMPOZIJA
IN PREDSTAVITEV ZBORNIKA

Bogdan Leskovic

Simpozij je potekal v sejni sobi Mestne občine Kranj 14. 11. 2003 pod okriljem Inštituta za zgodovino medicine MF, Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, Medikohistorične sekcije SZD Maribor, Mestne občine Kranj in Zdravstvenega doma Kranj v organizaciji Odbora pod predsedstvom Marija Kocijančiča. Podrobni program simpozija je naveden v pričujočem zborniku. V opoldanskem odmoru s pogostitvijo je bilo ob 13. uri odkritje spominske plošče dr. Karlu Petriču na pročelju Zavoda za zdravstveno varstvo Kranj, Gosposvetska 12. Po zaključenem drugem delu referatov je kasno popoldne sledila še predstavitev prof. dr. D. Nečaka: Znameniti dunajski ginekolog dr. Ernest Wertheim (1864–1920) in njegove povezave z Gorenjsko. Glej med prikaze knjig – Zdrav Vestn 2003; 72 november: 651 (Bogdan Leskovic). Simpozij, ki je bil dobro obiskan so omogočili: Gorenjske lekarne Kranj, Mestna občina Kranj, Zavod za zdravstveno varstvo Kranj, Zdravstveni dom Kranj in Zobna poliklinika Kranj.

Zbornik: 6. Pintarjevi dnevi. Dr. Karel Petrič (1900–1944) in njegov čas – zdravnik, humanist, direktor Higienkega zavoda v Ljubljani, direktor Zdravstvenega doma Kranj. Več avtorjev. Uredila: Mario Kocijančič in Zvonka Zupanič-Slavec v okviru Inštituta za zgodovino medicine MF in Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. Kranj 2003. 73 strani, format A4, broširano.

Prim. Franc Štolfa, dr. dent. med., predsednik Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije je napisal prvi prispevek »6. Pintarjevim dnevom na pot«, v katerem je obudil spomin na doc. dr. Ivana Pintarja, ki je pred 70 leti uvrstil zgodovino medicine v predmetnik Medicinske fakultete v Ljubljani, za tem pa je nanizal do sedaj opravljeno delo tega strokovnega društva.

Uvodnik »Dr. Karel Petrič (1900–1944) – slovenski zdravnik, higienik in humanist v Kranju in Ljubljani« je prispeval *prim. mag. Mario Kocijančič, dr. med.*, in opisal njegovo življenje in delo. Rojen je bil 8. junija 1900 na Jesenicah v družini obrtnika. Študij medicine je zaključil s promocijo v Zagrebu 1927. Naslednje leto se je zaposlil kot zdravnik v Higienem zavodu v Ljubljani. Konec leta 1930 je nastopil 6-mesečno Rockefellerjevo štipendijo v Charlottemburgu kot podiplomski študij in specializacijo iz higiene. Dodal je še preučevanje organizacije in didaktike zdravstvene vzgoje v Dresdnu ter pokrajinske zdravstvene službe. Leta 1931 je opravil državni strokovni izpit in naslednje leto izpit za specialista iz higiene in socialne medicine. Imenovan je bil za šefa Socialno medicinskega oddelka Higienkega zavoda v Ljubljani, tej funkciji pa so se pridružile še druge. Leta 1933 je prevzel vodstvo Higienkega zavoda v Ljubljani in s tem tudi vseh higienskih ustanov v Dravski banovini. Postal je podpredsednik Zdravniške zbornice Dravske banovine, v kateri si je prizadeval za ureditev statusa in dohodkov zdravnikov – članov zbornice ter za preprečevanje privilegijev. Organiziral je dve zdravstveni razstavi in predaval na kongresih. Odlikovan je bil z dvema državnima jugoslovanskima redoma (l. 1934 in 1935). Avgusta 1935 je bil premeščen v Užice, od koder se je vrnil po devetih mesecih ter našel službo v Kranju kot direktor Zdravstvenega doma Kranj z delom v higienski in preventivni službi nosečnic, otrok in mladine. Dobil je tudi privatno prakso. Postal je priljubljen zdravnik in meščan Kranja. Med vojno je podpiral partizane, že bolan pa se jim je tudi sam pridružil novembra 1944 in že naslednji mesec tragično umrl v Zgornji Trebuši.

Doc. dr. Marjan Premik, dr. dent. med., je pod naslovom »Zdravstvena zakonodaja med obema vojnama« podal o tem obsežen zgodovinski pregled z navedbo literature.

Gost simpozija *dr. sci. Željko Dugac, dr. med.,* Hrvatska akademija znanosti in umetnosti, Odsjek za povijest medicinskih znanosti je svojem izvlečku referata »Nova medicina za novu kraljevino: Javno zdravstvene promjene u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca nakon prvog svjetskog rata« podčrtal takratne nove, sodobne smeri na področju javnega zdravstva po idejah socialne medicine, sprožene in vzdrževane s strani Zdravstvene sekcije Lige narodov in Rockefellerjeve fundacije, za kar se je zavzemal v Jugoslaviji dr. Andrija Štampar (1888–1955).

Referat »Higienski zavod v Ljubljani v času dr. Karla Petriča« je pripravil *doc. dr. Andrej Marušič, dr. med., dipl. psih.,* sedanjí direktor Inštituta za varovanje zdravja RS. Obdobje dr. Karla Petriča (1933–1935) je povezal z vsem povojnim obdobjem Higienkega zavoda v Ljubljani, ki je bil ustanovljen leta 1923 in ima sedaj 80-letnico, ko ga je vodil s kratko izjemo dr. Petriča dr. Ivo Pirc. Ob koncu svojega referata citira dr. Dušana Misa, ki je ob 60-letnici zavoda lepo strnil pridobitve tistega časa, pomembne za poznejši razvoj stroke: »Zdravstvena evidenca, statistika in analitika iz obdobja bratov Pirc in dr. Petriča so postavile podlago za sodobne, znanstveno-raziskovalne metode na področju javnega zdravja. V tistem času je prevladoval izjemen smisel za področje zdravstvene vzgoje, hkrati pa so bile nakazane tudi smernice za celovito obravnavo nekaterih skupin prebivalstva, na primer varovanje zdravja otrok in mater s preventivnega, kurativnega in socialnega stališča. Že v svojih začetkih je Higienski zavod predlagal in izvajal nekatere ukrepe za preprečevanje nalezljivih bolezni ... Spremljanje kakovosti vode in živil je področje, ki je bilo pomembno že ob ustanovitvi Higienkega zavoda, danes pa ... le metode dela in laboratorijska tehnologija napredujejo veliko hitreje kot nekoč.« Za zaključek pa je referent strnil svoje misli. »Kljub hitremu napredku stroke, ki od vseh zaposlenih na sedanjem Inštitutu za varovanje zdravja zahteva nenehno izpo-

polnjevanje, pa naše poslanstvo ostaja takšno kot v času dr. Petriča in kot je latinski rek citiral dr. Ivo Pirc: ljudsko zdravje naj bo najvišji cilj vsakega naroda. Zato naša najpomembnejša naloga ostaja, da na podlagi preučevanja zdravstvenega stanja prebivalstva, spremljanja zdravju škodljivih dejavnikov ter rezultatov znanstveno-raziskovalnega dela oblikujemo predloge ukrepov za ohranitev in izboljšanje zdravja ljudi.«

Vida Košmelj-Beravs, dr. med., je obdelala gorenjske zdravniške, sodobnike dr. Karla Petriča, *prim. dr. Velimir Vulikič, dr. dent. med.*, pa gorenjske zobozdravnike tega časa s širšim zgodovinskim pregledom razvoja stroke pri nas v tem času, ter njihove sodelavce dentiste, zobne tehnike in zobne asistentke. Slednji navaja tudi obsežno literaturo.

»Petričevo strokovno delo natisnjeno v knjigah« je prikazala *doc. dr. Zvonka Zupanič-Slavce, dr. med.*, ki navaja naslednje izdane knjige: Bolezni, kako jih zdravimo in preprečujemo (1934), Nalezljive bolezni (1935), Nega bolnika in prva pomoč pri nezgodah (1936), Regulacija rojstev (1937), zadnja knjiga Prva pomoč pa je ostala v rokopisu. Viri so izvirne Petričeve knjige.

Prim. Ana Kraker-Starman, dr. med., je napisala prispevek »Petričeva bibliografija, objavljena v strokovnih člankih«, ki obravnava higiensko stanje takratnega časa in predlagane napotke za sanacije tako, kot so še danes aktualni. Svoje misli pa zaključuje: Najlepše se da opisati široko dejavnost in širino Petričevega duha z naslovom enega njegovih člankov: Iščimo srečo v higienskem preporodu. Članki obsegajo leta od 1929 do 1934 z jasno oceno stanja in na tej osnovi priporočene natančne daljnosežne ukrepe. Člankov je 21 z navedbo mesta objave.

Prim. mag. Mario Kocijancič, dr. med., je podal pod naslovom »Zdravje, bolezen in zdravstveno varstvo na Gorenjskem v Petričevem času« tozadeven pregled. Po uvodu obravnava razdobji 1900–1918 in 1919–1941. Slednje je razdeljeno na dve poglavji: Zdravje in bolezen ter Zdravstveno varstvo. Obe podata zaključeno celote te obsežne teme. Za konec zapiše pisec »Namesto zaključka« naslednje: »V epidemioloških analizah zdravja, bolezni in zdravstvenega varstva, ki so bile opravljene v Sloveniji v času med dvema vojnama, čeprav so te analize bile v Štamparjevem in Petričevem obdobju po kvaliteti v evropskem vrhu, ni bilo v navadi, niti zaželeno primerjati Slovenijo z drugimi državami v Evropi ali v svetu. Običajne, možne in celo obvezne so bile primerjave Sloveni-

je z drugimi področji oziroma banovinami Kraljevine Jugoslavije. Za Slovence so bile tudi te primerjave koristne, čeprav so pogosto zaradi za nas ugodnih kazalnikov spodbujali našo znano samovšečnost ter vzbujali zavist drugih.«

Z obsežno študijo »Dr. Karel Petrič, podpredsednik Zdravniške zbornice 1934–1935« obdelala to temo *prim. mag. France Urlep, dr. med.* Iz povzetka, ki je na začetku referata, je povzeti med drugim: »V tej Zbornici je bil spomladi leta 1934 izvoljen nov odbor, ki pa je po enem letu podal ostavko, ker ni mogel uveljavljati zastavljenih ciljev. Podpredsednik je bil dr. Karel Petrič, mlad in razgledan zdravnik, specialist za higieno in direktor Higienkega zavoda v Ljubljani. Brez podrobne obrazložitve je bil po službeni dolžnosti avgusta 1935 premeščen v Zdravstveni dom Užice v Srbiji. Čeprav se je vrnil v Slovenijo, ni mogel več službovati v Ljubljani, prekinjena je bila tudi njegova prejšnja strokovna kariera. Članek prikazuje potek takratnih dogodkov v Zbornici in poskuša poiskati nekatere vzroke za usodo, ki je doletela dr. Petriča«. Za »Zaključek« pa zapiše med drugim: »So bili samo konzervativni krogi v Zbornici tisti, ki so mislili, da dr. Petrič s svojimi idejami ogroža njihove službe, honorarje, položaje in ugled? Je bila zgolj svobodomiselnost liberalnost trn v peti novi klerikalni oblasti? So bila morda osebna nasprotja in konkurenca za položaje tisti bistveni vzrok, pri katerih je dr. Petrič potegnil krajši konec? Za prave vzroke takratne zle usode, vključno vsemu napisanemu, nisem našel dokončnih odgovorov...«

Pričujoča publikacija je zopet ena od že številnih z Inštituta za zgodovino medicine MF in Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije – 6. Pintarjevi dnevi 2003, ki osvetljuje sicer kratko časovno obdobje med obema vojnama (1919–1941) in še posebej čas življenja in dela dr. Karla Petriča (1900–1944), kateremu je simpozij posvečen. To obdobje je bilo v marsičem prelomno tako za nas kot za svet. V medicini je začela svojo pot socialno-medicinska smer na področju javnega zdravstva po idejah s strani Zdravstvene sekcije Lige narodov in Rockefellerjeve fundacije, za kar se je zavzemal v Jugoslaviji dr. Andrija Štampar, kar pa zlasti vodilnim ni bilo povšeči. Tedanjo mlado državo Jugoslavijo so še pretrgale v tem času posledice svetovne in naše gospodarske krize, ko so huda politična strankarska trenja privedla do menjave vlade, pojavljali so se nacionalni interesi, umor kralja Aleksandra, na mejah države pa sta že bila sovražna fašizem in nacizem, kar vse je kazalo na negotovo prihodnost. Vsa ta dogajanja niso bila v prid novim naprednim smerem socialne medicine in javnega zdravstva.